

Kopie 792-1007

Afgeleverd aan: mr. VAN MOORLEGHEM Stéphane
art. 792 Ger. W.

Vrij van griffierecht - art. 280,2° W.Reg.

524
S

| |
|---|
| Repertoriumnummer 2020/ 1651 |
| Datum van uitspraak 25 februari 2020 |
| Rolnummer 2015/AR/1062 2015/AR/1656 |

Uitgifte

| Uitgereikt aan | Uitgereikt aan | Uitgereikt aan |
|----------------|----------------|----------------|
| op € BUR | op € BUR | op € BUR |

Niet aan te bieden aan de ontvanger

Navigation Maritime Bulgare
t/
United Antwerp Maritime Agencies
Unamar

Hof van beroep Brussel

Arrest

8^e kamer,
burgerlijke zaken

| |
|---------------------|
| Aangeboden op |
| Niet te registreren |

COVER 01-00001586968-0001-0016-01-01-1



NAVIGATION MARITIME BULGARE, vennootschap naar Bulgaars recht, met zetel te 9000 Varna (Bulgarije), Primorski Boulevard 1, Navibulgar House ,

appellante,
vertegenwoordigd door Mr. Stéphane VAN MOORLEGHEM en Mr. Katrin MEERTS, advocaten te 2018 ANTWERPEN, Mechelsesteenweg 271 8.1,

tegen

UNITED ANTWERP MARITIME AGENCIES (UNAMAR), ON 0406.865.807, met maatschappelijke zetel te 2000 ANTWERPEN, Brouwersvliet 25,

geïntimeerde,
vertegenwoordigd door Mr. Frederic ROSIERS, advocaat te 2000 ANTWERPEN, Nassaustraat 37-41.

*

Gelet op de vonnissen die, na tegenspraak, op 31 maart 2009 en 12 mei 2009 werden uitgesproken door de rechtbank van koophandel te Antwerpen, beslissingen waarvan geen akte van betekening wordt overgelegd.

Gelet op het verzoekschrift tot hoger beroep dat, tijdig en regelmatig naar de vorm, op 24 juni 2009 werd neergelegd op de griffie van het hof van beroep te Antwerpen.

Gelet op het arrest dat op 23 december 2010 werd uitgesproken door het hof van beroep te Antwerpen.

Gelet op het arrest dat op 12 september 2014 werd uitgesproken door het Hof van Cassatie.

Gelet op de dagvaardingen na cassatie die respectievelijk op 22 mei 2015 en op 18 juni 2015 werden betekend en respectievelijk op 28 mei 2015 en op 28 augustus 2015 werden neergelegd op de griffie van het hof.

Gehoord de raadslieden van de partijen in hun mondelinge uiteenzetting op de openbare terechtzitting van 21 januari 2020.



PROCEDUREVOORGAANDEN EN VOORWERP VAN HET HOGER BEROEP

1. Op 25 februari 2009 liet geïntimeerde appellante dagvaarden voor de eerste rechter tot betaling van een totaal bedrag van 849.557,05 euro ten titel van opzeggingsvergoeding, uitwinningsvergoeding en bijkomende schadevergoeding wegens ontslag van personeel, vermeerderd met de wettelijke, vergoedende en gerechtelijke interest, alsook in de kosten.

2. Op 13 maart 2009 liet appellante geïntimeerde dagvaarden voor de eerste rechter tot betaling van een totaal bedrag van 346.845,51 euro ten titel van geïnde maar niet doorgestorte vrachtgelden, vermeerderd met de gerechtelijke interest sedert 27 februari 2009 en de kosten.

In deze zaak stelde geïntimeerde een tegeneis in.

In het bestreden vonnis van 31 maart 2009 wordt de behandeling van de zaak, wat de hoofdeis en de tegeneis betreft, uitgesteld tot 28 april 2009.

3. In het bestreden vonnis van 12 mei 2009 worden de door appellante voorgedragen excepties van onbevoegdheid (afwezigheid van rechtsmacht) met betrekking tot de door geïntimeerde ingestelde hoofdeis en tegeneis verworpen en worden beide zaken gevoegd wegens samenhang.

4. Appellante stelde hoger beroep in en in zijn arrest d.d. 23 december 2010 besliste het hof van beroep te Antwerpen het volgende:

“Verklaart het door (appellante) ingesteld hoger beroep gegrond als volgt;

Wijzigt de bestreden vonnissen en opnieuw recht doende;

Verklaart zich zonder rechtsmacht om te oordelen over de door (geïntimeerde) tegen (appellante) ingestelde vordering (tot betaling van schadevergoedingen);

Veroordeelt (geïntimeerde) nog tot betaling aan (appellante) van 77.207,87 EUR, te vermeerderen met verwijlrente aan de wettelijke rentevoet op 327.207,87 EUR van 27.2.2009 tot 19.11.2009 en op 77.207,87 EUR van alsdan tot datum van volledige betaling;



Veroordeelt (geïntimeerde) tot betaling aan (appellante) van de kosten in eerste aanleg van de hoger aangehaalde kort geding procedure, vastgesteld op 1.445,17 EUR (dagvaarding en rechtsplegingsvergoeding);

Veroordeelt (geïntimeerde) tot betaling van de kosten in beide aanleggen (...)”

Het in het arrest van 23 december 2010 vermelde bedrag van 77.207,87 euro is een saldo nadat reeds 250.000 euro was betaald.

5. Geïntimeerde stelde een voorziening in cassatie in tegen dit arrest en bij arrest van 12 september 2014 vernietigt het Hof van Cassatie voormeld arrest van het hof van beroep te Antwerpen, in zoverre het zich zonder rechtsmacht verklaart om te oordelen over de door geïntimeerde tegen appellante ingestelde vordering tot betaling van schadevergoedingen en het oordeelt over de kosten.

De kosten worden aangehouden en de beslissing daaromtrent wordt overgelaten aan de feitenrechter.

De aldus beperkte zaak wordt verwezen naar het hof van beroep te Brussel.

6. Geïntimeerde vraagt dat dit hof:

- bij toepassing van het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 12 september 2014 zou verklaren dat de eerste rechter inderdaad rechtsmacht had en de bestreden vonnissen zou bevestigen;
- het door appellante ingestelde hoger beroep ongegrond zou verklaren en de vordering van geïntimeerde zou inwilligen;
- zou zeggen voor recht dat appellante de tussen partijen bestaande agentuurovereenkomst eenzijdig heeft beëindigd zonder de wettelijke opzeggingstermijn na te leven;
- appellante zou veroordelen tot het betalen aan haar van de som van 81.680,76 euro ten titel van vervangende opzeggingsvergoeding (opzegtermijn van 6 maanden), vermeerderd met de vergoedende interest vanaf 29 januari 2009 en, vanaf de datum van de dagvaarding, de gerechtelijke interest tot de datum van volledige betaling;
- appellante verder zou veroordelen tot het betalen van een uitwinningsvergoeding en van een bijkomende schadevergoeding van ieder 1 euro provisioneel;
- appellante zou veroordelen in de kosten van alle aanleggen en van de cassatievoorziening.



7. Appellante vraagt dat het hof:

- zou vaststellen dat de door geïntimeerde ingestelde vordering buiten de saisine valt van het hof, behoudens wat betreft de vordering in betaling van de bijkomende schadevergoeding;
- minstens, met betrekking tot de vorderingen zou vaststellen dat de eerste rechter en thans het hof geen rechtsmacht hebben en bijgevolg onbevoegd zijn;
- verder, ondergeschikt, de zaak zou aanhouden tot geïntimeerde met betrekking tot haar eis het bewijs ervan levert naar Bulgaars recht;
- even ondergeschikt, zelfs oordelend naar Belgisch recht de vordering ongegrond zou verklaren;
- geïntimeerde zou veroordelen in de kosten.

OVERZICHT VAN DE RELEVANTE FEITEN

8. Geïntimeerde houdt voor dat zij (en voorheen haar rechtsvoorgangster Kersten & Hunik) op basis van een agentuurovereenkomst sedert 1994 ononderbroken is (zijn) opgetreden als de Antwerpse scheepsagent van appellante, die een containerlijndienst uitbaatte onder de handelsnaam 'Bulcon'. Enkel de tarieven maakten jaar na jaar het voorwerp uit van onderhandelingen en nieuwe afspraken.

Appellante is een in Bulgarije gevestigde rederij die onder meer vanuit Antwerpen een vaste lijndienst uitbaatte voor het vervoer van containers. Volgens haar zijn de partijen slechts vanaf 2005 verbonden geweest door opeenvolgende overeenkomsten van handelsagentuur, nadat de tussen haar en Kersten Hunik gesloten agentuur werd beëindigd, omdat deze in vereffening was gesteld. Voor elk van deze jaren werd dan een apart agentuurcontract gesloten voor de duur van één jaar. Appellante betwist formeel dat geïntimeerde de lopende handelsagentuurovereenkomst van Kersten Hunik heeft overgenomen. Volgens haar hebben partijen onderhandelingen aangeknoopt en werd een nieuwe contractuele relatie van handelsagentuur aangegaan tussen haar en geïntimeerde.

9. Op 19 december 2008 liet appellante weten aan geïntimeerde dat zij omwille van de economische crisis overging tot de tijdelijke schorsing van de door haar uitgebate lijndienst in de containervaart in afwachting van betere tijden.

Zij wenste het agentuurcontract echter te behouden omdat er nog lopende zaken moesten worden afgewikkeld.



Het bestaande agentuurcontract werd op grond van een door de partijen gemaakte afspraak dan ook verlengd met drie maanden, namelijk tot 31 maart 2009.

10. Medio januari 2009 werd echter duidelijk dat Bulcon de facto geen schepen meer zou zenden, terwijl geïntimeerde wel de dienst in stand diende te houden.

Volgens geïntimeerde is appellante aldus in feite overgegaan tot de eenzijdige verbreking van de agentuurovereenkomst met onmiddellijke ingang, zonder een opzeggingstermijn na te leven noch een opzeggingsvergoeding te betalen.

Door middel van een aangetekend schrijven van 29 januari 2009 deelde geïntimeerde mee dat zij ingevolge deze beëindiging aanspraak maakte op een vervangende opzeggingsvergoeding van zes maanden, een uitwinningvergoeding en een aanvullende vergoeding met betrekking tot kosten voor afvloeiing van personeel.

11. Appellante houdt voor dat de tussen partijen aangegane overeenkomsten van rechtswege zijn geëindigd door het verstrijken van de duur, zodat er geen sprake is van een beëindiging door opzegging of door verbreking.

Zij vordert de betaling van vrachtgelden die geïntimeerde onder zich heeft gehouden maar niet heeft afgerekend.

BESPREKING

12. Artikel 10.1 van de tussen partijen gesloten agentuurovereenkomst bepaalt dat elke betwisting met betrekking tot de interpretatie, de nietigheid, de niet uitvoering of beëindiging ervan onderworpen is aan het Bulgaarse recht en zal worden beslecht door de arbitragekamer bij de Bulgaarse kamer van koophandel en industrie te Sofia.

Appellante werpt op basis van dit beding de exceptie van arbitrage en gebrek aan rechtsmacht op met betrekking tot de vordering van geïntimeerde.

Volgens haar had de eerste rechter en heeft het hof bijgevolg geen rechtsmacht om kennis te nemen van deze eis.

Het hof overweegt hierover het volgende.

PAGE 01-00001586968-0006-0016-01-01-4



13. Elk geschil dat reeds is ontstaan of nog kan ontstaan uit een bepaalde rechtsbetrekking, waarover een dading mag worden aangegaan, kan bij overeenkomst aan arbitrage worden onderworpen (artikel 1676 van het Burgerlijk Wetboek).

Artikel 2.1. van het Verdrag van 10 juni 1958 over de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken, opgemaakt te New York, bepaalt dat iedere Verdragsluitende Staat de schriftelijke overeenkomst erkent waarbij partijen zich verbinden aan een uitspraak van scheidsmannen te onderwerpen alle of bepaalde geschillen welke tussen hen zijn gerezen of welke tussen hen zouden kunnen rijzen naar aanleiding van een bepaalde al dan niet contractuele rechtsbetrekking en betreffende een geschil dat vatbaar is voor de beslissing door arbitrage.

Artikel 2.3. van dit Verdrag bepaalt verder dat de rechter van een Verdragsluitende Staat bij wie een geschil aanhangig wordt gemaakt over een onderwerp ten aanzien waarvan partijen een overeenkomst als bedoeld in dit artikel hebben aangegaan, partijen op verzoek van een hunner naar arbitrage verwijst, tenzij hij constateert dat genoemde overeenkomst vervallen is, niet van kracht is of niet kan worden toegepast.

Volgens geïntimeerde moet de Belgische rechter op basis van de lex fori vaststellen dat het door appellante ingeroepen arbitragebeding, dat voorafgaand aan de beëindiging van de agentuur werd overeengekomen en waardoor de door geïntimeerde tegen appellante ingestelde eis naar Bulgaars recht moet worden beoordeeld, niet rechtsgeldig is, aangezien de dwingende bepalingen van de Belgische Agentuurwet moeten worden toegepast, ongeacht het op de overeenkomst toepasselijke recht. Bijgevolg moet de arbitrage volgens haar worden uitgesloten.

Appellante houdt voor dat de partijen de litigieuze handelsagentuur rechtsgeldig aan Bulgaars recht hebben onderworpen, dat de arbiters zullen dienen toe te passen, zodat zij door het in het contract opgenomen arbitragebeding rechtsgeldig de beslechting van het later tussen hen gerezen geschil aan het oordeel van een arbiter hebben onderworpen.

14. Krachtens artikel 27 van de Agentuurwet is, onverminderd de toepassing van internationale verdragen die België heeft gesloten, elke activiteit van een handelsagent met hoofdvestiging in België onderworpen aan de Belgische wet en behoort zij tot de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken.

Deze bepaling, die uitdrukkelijk verwijst naar de toepassing van internationale verdragen die België heeft gesloten, waaronder voormeld Verdrag van New York en het hierna besproken EVO, sluit de mogelijkheid van arbitrage en de toepassing van vreemd recht op zich niet uit.



15. Voor de bepaling van het toepasselijk recht op de tussen partijen gesloten agentuur moet toepassing worden gemaakt van de bepalingen van het Verdrag van Rome van 19 juni 1980 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (hierna genoemd EVO). Dit Verdrag werd inmiddels vervangen door de Rome I – Verordening nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, maar deze Verordening geldt slechts voor overeenkomsten gesloten na 17 december 2009, hetgeen in casu niet het geval is.

Artikel 3.1. EVO bepaalt dat een overeenkomst wordt beheerst door het recht dat partijen hebben gekozen.

Artikel 7.2. EVO bepaalt dat dit Verdrag de toepassing onverlet laat van de bepalingen van het recht van het land van de rechter die ongeacht het op de overeenkomst toepasselijke recht, het geval dwingend beheersen. De titel van artikel 7 luidt: “Bepalingen van bijzonder dwingend recht”.

16. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft, ingevolge de door het Hof van Cassatie in deze zaak gestelde prejudiciële vraag, in een arrest van 17 oktober 2013 (C-184/12) verklaard voor recht:

De artikelen 3 en 7, lid 2, van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opengesteld op 19 juni 1980, moeten aldus worden uitgelegd dat het door partijen bij een handelsagentuurovereenkomst gekozen recht van een lidstaat van de Europese Unie dat de door richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten opgelegde minimumbescherming biedt, door de in een andere lidstaat gevestigde rechter bij wie de zaak aanhangig is uitsluitend opzij mag worden geschoven voor de lex fori op grond dat de regels die de situatie van zelfstandige handelsagenten beheersen van dwingend recht zijn in de rechtsorde van deze lidstaat, indien de aangezochte rechter, rekening houdend met de aard en het voorwerp van deze dwingende bepalingen, omstandig vaststelt dat de wetgever van de lidstaat waar de zaak wordt behandeld, het in het kader van de omzetting van de richtlijn van fundamenteel belang heeft geacht om de handelsagent in de betrokken rechtsorde een bescherming te bieden die ruimer is dan die waarin deze richtlijn voorziet.”

Het Hof van Justitie heeft onder meer het volgende overwogen:

“27. Om te beginnen moet worden gepreciseerd dat het Hof krachtens het op 1 augustus 2004 in werking getreden Eerste Protocol van het EVO bevoegd is om uitspraak te doen over het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreffende dat verdrag. Krachtens artikel 2, sub a, van dit protocol kan het Hof van Cassatie het Hof immers verzoeken, bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over een vraag die in een bij hem aanhangige zaak aan de orde is gekomen en die betrekking heeft op de uitlegging van de bepalingen van het EVO.



28. Voorts is weliswaar voor de rechterlijke instanties in eerste aanleg en in beroep debat gevoerd over de rechtsmacht om kennis te nemen van het hoofdgeding, maar heeft de verwijzende rechter het Hof alleen een vraag gesteld over het op de overeenkomst toepasselijke recht.(...) Derhalve zal het Hof de prejudiciële vraag beantwoorden zonder in te gaan op de kwestie van de rechtsmacht.

29. Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de artikelen 3 en 7, lid 2, EVO aldus moeten worden uitgelegd dat het door partijen bij een handelsagentuurovereenkomst gekozen recht van een lidstaat dat de door richtlijn 86/653 opgelegde minimumbescherming biedt, door de in een andere lidstaat gevestigde rechter bij wie de zaak aanhangig is opzij mag worden geschoven voor de *lex fori* op grond dat de regels die de situatie van zelfstandige handelsagenten beheersen in de rechtsorde van deze lidstaat van dwingend recht zijn.

(...)

32. In deze context rijst de vraag of de nationale rechter overeenkomstig artikel 7, lid 2, EVO het door partijen gekozen recht van een lidstaat die dwingende bepalingen van het Unierecht omzet, opzij mag schuiven voor de wet van een andere lidstaat, de *lex fori*, die in deze rechtsorde als dwingend wordt gekwalificeerd.

(...)

35. De Europese Commissie voert in wezen aan dat een lidstaat die zich eenzijdig beroept op bepalingen van bijzonder dwingend recht, hoe dan ook in strijd met de aan het EVO ten grondslag liggende beginselen handelt, in het bijzonder met de basisregel dat het contractueel door partijen gekozen recht voorrang heeft, voor zover dit het recht is van een lidstaat die de betrokken dwingende bepalingen van het Unierecht in zijn interne rechtsorde heeft opgenomen. Lidstaten kunnen bijgevolg niet ingaan tegen deze basisregel door hun nationale regels systematisch als dwingend te kwalificeren, behalve wanneer zij uitdrukkelijk een wezenlijk belang betreffen.

36. Het hof heeft reeds geoordeeld dat richtlijn 86/653 ertoe strekt, het recht van de lidstaten inzake de rechtsbetrekkingen tussen de partijen bij een handelsagentuurovereenkomst te harmoniseren (...)

37. Blijkens de tweede overweging van de considerans van deze richtlijn hebben de harmonisatiemaatregelen die zij vaststelt onder meer tot doel, de beperkingen op de uitoefening van het beroep van handelsagent op te heffen, de mededingingsvoorwaarden binnen de Unie te uniformeren en de zekerheid van de handelstransacties te vergroten (arrest van 9 november 2000, *Ingmar*, C-381/98, *Jurispr.* blz. I-9305, punt 23).

38. Uit vaststaande rechtspraak volgt tevens dat met name nationale bepalingen die de geldigheid van een agentuurovereenkomst koppelen aan de voorwaarde dat de handelsagent zich inschrijft in



een daarvoor bestemd register, de opstelling en de werking van agentuurovereenkomsten tussen partijen in verschillende lidstaten aanzienlijk kunnen belemmeren en in dit opzicht dus in strijd zijn met de doeleinden van richtlijn 86/653 (...)

39. In dit verband zijn de artikelen 17 en 18 van deze richtlijn van doorslaggevend belang, omdat zij het beschermingsniveau omschrijven dat de wetgever van de Unie redelijk heeft geacht voor handelsagenten in het kader van de totstandbrenging van de interne markt.

40. Zoals het Hof reeds heeft geoordeeld, is de regeling die richtlijn 86/653 daartoe heeft vastgelegd van dwingende aard. Artikel 17 van deze richtlijn verplicht de lidstaten immers om maatregelen te treffen voor de vergoeding van de handelsagent na de beëindiging van de overeenkomst. Volgens deze bepaling kunnen de lidstaten weliswaar kiezen voor het systeem van vergoeding of voor dat van herstel van het nadeel, maar dat neemt niet weg dat de artikelen 17 en 18 van deze richtlijn een nauwkeurig kader omschrijven waarbinnen de lidstaten hun beoordelingsbevoegdheid ten aanzien van de keuze van de berekeningsmethode voor de toe te kennen vergoeding of schadeloosstelling kunnen uitoefenen. Bovendien mogen partijen ingevolge artikel 19 van deze richtlijn niet ten nadele van de handelsagent afwijken van deze artikelen voordat de overeenkomst is beëindigd (...).

41. Wat de vraag betreft of een nationale rechter het door partijen gekozen recht opzij mag schuiven voor zijn nationaal recht dat de artikelen 17 en 18 van richtlijn 86/653 omzet, moet worden verwezen naar artikel 7 EVO.

42. In herinnering moet worden gebracht dat artikel 7 EVO, met als opschrift "Bepalingen van bijzonder dwingend recht", in lid 1 naar de dwingende bepalingen van het recht van een ander land verwijst en in lid 2 naar de dwingende bepalingen van de *lex fori*.

43. Zo kan de lidstaat waar de zaak wordt behandeld, krachtens artikel 7, lid 1 EVO de dwingende bepalingen van het recht van een andere lidstaat waarmee het geval nauw is verbonden toepassen in plaats van het op de overeenkomst toepasselijke recht. Bij de beslissing of aan deze dwingende bepalingen gevolg moet worden toegekend, moet rekening worden gehouden met hun aard en strekking, alsmede met de gevolgen die uit de toepassing of niet-toepassing van deze bepalingen zouden voortvloeien.

44. Voorts kunnen op basis van artikel 7, lid 2, EVO de bepalingen van de *lex fori* worden toegepast die het geval dwingend beheersen, ongeacht het op de overeenkomst toepasselijke recht.

45. Uit het voorgaande vloeit voort dat de nationale rechter krachtens artikel 7, lid 1, EVO de dwingende bepalingen van het recht van een andere lidstaat alleen onder uitdrukkelijk omschreven voorwaarden kan toepassen, terwijl de tekst van artikel 7, lid 2, van dit verdrag niet uitdrukkelijk bijzondere voorwaarden stelt aan de toepassing van dwingende bepalingen van de *lex fori*.



46. Evenwel laat de mogelijkheid om zich krachtens artikel 7, lid 2 EVO te beroepen op bepalingen van bijzonder dwingend recht de verplichting voor de lidstaten om erop toe te zien dat deze regels verenigbaar zijn met het recht van de Unie onverlet. Volgens de rechtspraak van het Hof betekent het feit dat nationale bepalingen als wetten van politie en veiligheid worden aangemerkt, immers niet dat zij niet in overeenstemming met de Verdragsbepalingen hoeven te zijn; anders zou afbreuk worden gedaan aan de voorrang en de eenvormige toepassing van het Unierecht. Het recht van de Unie kan de aan dergelijke nationale wettelijke regelingen ten grondslag liggende overwegingen slechts aanvaarden voor zover het gaat om uitzonderingen op de communautaire vrijheden die uitdrukkelijk in het Verdrag zijn vastgesteld en, in voorkomend geval, voor zover het gaat om dwingende redenen van algemeen belang (arrest van 23 november 1999, *Arblade e.a.*, C-369/96 en C-376/96, *Jurispr.* blz. I-8453, punt 31).

47. In dit verband dient in herinnering te worden gebracht dat de kwalificatie van nationale bepalingen als wetten van politie en veiligheid betrekking heeft op nationale bepalingen aan de inachtneming waarvan zoveel belang wordt gehecht voor de handhaving van de politieke, sociale of economische organisatie van de betrokken lidstaat, dat zij moeten worden nageleefd door eenieder die zich op het nationale grondgebied van deze lidstaat bevindt, of voor elke daarin gesitueerde rechtsbetrekking geldt (arrest *Arblade e.a.*, reeds aangehaald, punt 30, en arrest van 19 juni 2008, *Commissie/Luxemburg*, C-319/06, *Jurispr.* blz. I-4323, punt 29).

48. Deze uitlegging strookt ook met de tekst van artikel 9, lid 1, van de Rome I-verordening, die *ratione temporis* echter niet van toepassing is op het hoofdgeding. Volgens dit artikel zijn bepalingen van bijzonder dwingend recht immers bepalingen aan de inachtneming waarvan een land zoveel belang hecht voor de handhaving van zijn openbare belangen zoals zijn politieke, sociale of economische organisatie, dat zij moeten worden toegepast op elk geval dat onder de werkingssfeer ervan valt, ongeacht welk recht overeenkomstig deze verordening overigens van toepassing is op de overeenkomst.

49. Om volle werking te geven aan het beginsel van wilsautonomie van contractspartijen, dat de hoeksteen is van het EVO en dat in de Rome I-verordening is overgenomen, moet er dus voor gezorgd worden dat de vrije keuze van deze partijen ter zake van het in het kader van hun contractuele relatie toepasselijke recht wordt geëerbiedigd overeenkomstig artikel 3, lid 1 EVO, zodat de uitzondering die wordt gevormd door "bepalingen van bijzonder dwingend recht" in de zin van de wettelijke regeling van de betrokken lidstaat, zoals bedoeld in artikel 7, lid 2, van dit verdrag, strikt moet worden uitgelegd.

50. Het staat dus aan de nationale rechter om in het kader van zijn beoordeling of de bepalingen van het nationaal recht, die hij in de plaats wil stellen van het uitdrukkelijk door de contractspartijen gekozen recht, "bepalingen van bijzonder dwingend recht" zijn, niet alleen rekening te houden met de precieze bewoordingen van deze bepalingen, maar ook met de algemene opzet en alle



omstandigheden waarin deze bepalingen zijn vastgesteld, om daaruit te kunnen afleiden dat zij bepalingen van dwingend recht zijn, voor zover blijkt dat de nationale wetgever deze bepalingen heeft vastgesteld om een belang te beschermen dat voor de betrokken lidstaat fundamenteel is. Zoals de Commissie heeft opgemerkt, kan dit het geval zijn wanneer de wet ter uitvoering van een richtlijn in het land van de rechter een ruimere bescherming aan handelsagenten biedt op grond van het bijzondere belang dat deze lidstaat aan deze groep burgers hecht, doordat de werkingssfeer van de richtlijn wordt uitgebreid of doordat voor een breder gebruik van de door de richtlijn gelaten beoordelingsruimte wordt gekozen.

51. In het kader van deze beoordeling moet evenwel, teneinde noch de door richtlijn 86/653 beoogde harmoniserende werking, noch de eenvormige toepassing van het EVO op het niveau van de Unie te schaden, rekening worden gehouden met het feit dat, anders dan bij de overeenkomst die aan de orde was in de zaak die heeft geleid tot het arrest Ingmar, waarin het recht van een derde land terzijde werd gesteld, in het kader van het hoofdgeding de *lex fori* voorrang zou krijgen op het recht van een andere lidstaat die volgens alle interveniënten en volgens de verwijzende rechter richtlijn 86/653 correct heeft omgezet.

52. Gelet op een en ander moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat de artikelen 3 en 7, lid 2, EVO aldus moeten worden uitgelegd dat het door partijen bij een handelsagentuurovereenkomst gekozen recht van de lidstaat van de Unie dat de door richtlijn 86/653 opgelegde minimumbescherming biedt, door de in een andere lidstaat gevestigde rechter bij wie de zaak aanhangig is uitsluitend opzij mag worden geschoven voor de *lex fori* op grond dat de regels die de situatie van zelfstandige handelsagenten beheersen van dwingend recht zijn in de rechtsorde van deze lidstaat, indien de aangezochte rechter, rekening houdend met de aard en het voorwerp van deze dwingende bepalingen, omstandig vaststelt dat de wetgever van de lidstaat waar de zaak wordt behandeld, het in het kader van de omzetting van de richtlijn van fundamenteel belang heeft geacht om de handelsagent in de betrokken rechtsorde een bescherming te bieden die ruimer is dan die waarin deze richtlijn voorziet.”

17. Het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat het hof van beroep te Antwerpen haar beslissing niet heeft verantwoord naar recht.

Deze appelrechters hadden hierover het volgende overwogen. De Belgische wet betreffende de handelsagentuur is niet van openbare orde en behoort dan ook zeker niet tot de Belgische internationale openbare orde. Bij toepassing van artikel 7 EVO dient voor de beslechting van de door geïntimeerde ingestelde vordering geen gevolg te worden toegekend aan de bijzonder dwingende bepalingen (de door de eerste rechter aangehaalde artikelen 18, 20 en 21) van de Belgische handelsagentuurwet. Immers ook in het door partijen gekozen Bulgaars recht wordt aan geïntimeerde als scheepsagent van appellante de minimale bescherming van de handelsagentuur Richtlijn geboden en om die reden moet de wilsautonomie van de partijen (rechtskeuze van Bulgaars



recht) primeren op het recht van een andere EU-lidstaat, in casu België. Bijgevolg dient bij toepassing van artikel 27 van de Belgische Agentuurwet de rechtsvordering van geïntimeerde naar Bulgaars recht beoordeeld te worden. De vaststelling dat dit Bulgaars recht de handelsagent niet volledig dezelfde bescherming (rechten bij beëindiging van de overeenkomst) biedt als de Belgische handelsagentuurwet is daarom dan ook rechtens irrelevant. Nu de litigieuze handelsagentuur rechtsgeldig aan Bulgaars recht werd onderworpen en de arbiters dit recht zullen dienen toe te passen, vermochten partijen door het in de overeenkomst opgenomen arbitragebeding en dus voor het ontstaan van enig geschil de beslechting daarvan aan een arbitraal oordeel te onderwerpen.

De door geïntimeerde voor het Hof van Cassatie aangevoerde grief tegen deze beslissing luidde als volgt:

“Aldus beslissen de appelrechters dat de vraag of een geschil vatbaar is voor arbitrage door de rechter niet dient getoetst te worden aan zijn intern rechtsstelsel doch enkel dient na te gaan of het door de partijen gekozen rechtstelsel van een andere EU-lidstaat de minimale bescherming biedt welke is voorzien in de EU-richtlijn. In zoverre de appelrechters aldus schijnen aan te nemen dat enkel de minimale bepalingen van de EU-agentuurrichtlijn behoren tot de regels van Belgisch dwingend recht, schenden zij de artikelen 18, 20, 21, 23, 24 en 27 van de Belgische agentuurwet nu elk van deze bepalingen van dwingend recht zijn ook in zoverre zij een ruimere bescherming bieden dan minimaal opgelegd door de EU-richtlijn 86/653/EEG. In zoverre de appelrechters oordelen dat de rechter de vraag of een geschil vatbaar is voor arbitrage niet dient te toetsen aan zijn intern rechtsstelsel, dit wil zeggen te dezen de Belgische handelsagentuurwet, zijnde de EU-richtlijn 86/653/EEG zoals zij in België werd omgezet, doch enkel aan de minimale bepalingen van de EU-richtlijn zelf en derhalve bij dat oordeel geen rekening dient te worden gehouden met die bepalingen van de Belgische handelsagentuurwet die aan de agent een grotere bescherming bieden dan de minimale bepalingen van de EU-richtlijn, dan schenden de appelrechters artikel 2 van het Verdrag van New York, de artikelen 3 en 7 (van het) Verdrag van 19 juni 1980, de artikelen 18, 20, 21, 22, 23 en 27 Handelsagentuurwet alsook artikel 1676 Gerechtelijk Wetboek. Artikel 7.2 van het Verdrag van 19 juni 1980 spreekt immers enkel van bepalingen van het recht van het land van de rechter die ongeacht het op de overeenkomst toepasselijke recht, het geval dwingend beheersen. De artikelen 18, 20, 21, 22, 23 en 27 Handelsagentuurwet zijn van dwingend recht en artikel 2, lid 3, (van het) Verdrag van New York sluit niet uit dat de rechter de vraag of een geschil vatbaar is voor arbitrage toetst aan zijn eigen rechtsstelsel.”

18. In casu wordt niet betwist dat de EU richtlijn 86/653 volledig in de Bulgaarse wet is omgezet.

Ten overvloede wordt dit aangetoond door appellante, die een vertaling voorlegt van de relevante Bulgaarse wetsbepalingen, alsook een juridisch advies van de Bulgaarse advocaat Vasil Atanasov d.d. 24 februari 2010 (stuk 18 van appellante).

In dit juridisch advies wordt bevestigd:

PAGE 01-00001586968-0013-0016-01-01-4



- dat de EU richtlijn 86/653 volledig werd geïmplementeerd in het Bulgaarse recht, meer bepaald in hoofdstuk 6, sectie II van de "Commercial Law Act";
- dat deze wettelijke bepalingen krachtens artikel 32 van dit hoofdstuk 6, sectie II van toepassing zijn op alle personen die op zelfstandige wijze de zaken van een andere handelaar ondersteunen en die gemachtigd kunnen worden transacties uit te voeren in naam van deze laatste of in hun eigen naam maar voor diens rekening;
- dat krachtens artikel 1 van de "Commercial Law Act" als handelaar in de zin van deze wet wordt beschouwd elke fysieke persoon of rechtspersoon die zich bezig houdt met de in dit artikel opgesomde verrichtingen, waaronder allerlei diensten, zoals de handelsagentuur;
- dat er bijgevolg niet kan worden betwijfeld dat deze wettelijke bepalingen zowel van toepassing zijn op de verkoop van goederen als op het verstrekken van diensten, en derhalve ook bescherming bieden aan handelsagenten en bijgevolg eveneens aan scheepsagenten, zoals geïntimeerde, die dan ook aanspraak kan maken op een opzeggingstermijn (of –vergoeding) en een uitwinningsvergoeding, indien de voorwaarden daarvoor vervuld zijn.

Deze jurist voegt er overigens aan toe dat het gebruik van de term "sale" (verkoop) niet alleen wijst op fysieke goederen, maar eveneens op diensten.

Ook in het door geïntimeerde voorgelegde juridisch advies wordt bevestigd dat de Bulgaarse wettelijke bepalingen inzake agentuur eveneens van toepassing zijn bij het verstrekken van diensten.

19. De Belgische Agentuurwet biedt weliswaar de mogelijkheid aan de handelsagent om aanspraak te maken op een langere opzeggingstermijn (tot zes maanden), daar waar de Bulgaarse wet een maximum voorziet van drie maanden.

De Belgische Agentuurwet biedt eveneens de mogelijkheid om een bijkomende schadevergoeding te vorderen, terwijl de handelsagent naar Bulgaars recht enkel schadevergoeding kan vorderen op basis van het algemene verbintenissenrecht.

Aan de hand van de precieze bewoordingen van de bepalingen van de Agentuurwet en de algemene opzet en alle omstandigheden waarin deze bepalingen zijn vastgesteld, zoals deze blijken uit de voorbereidende werken die hebben geleid tot de totstandkoming van deze wet, kan rekening houdend met de aard en het voorwerp van deze dwingende bepalingen niet worden vastgesteld dat de Belgische wetgever het van fundamenteel belang heeft geacht voor de handhaving van de Belgische politieke, sociale of economische organisatie om in de Belgische rechtsorde aan de handelsagent een ruimere bescherming te bieden dan deze waarin richtlijn 86/653 voorziet.



De dwingende bepalingen van de Agentuurwet beschermen inderdaad de persoonlijke belangen van de handelsagent, waaraan hij in bepaalde gevallen kan verzaken eens de agentuur is beëindigd.

20. Het hof besluit dan ook dat, aangezien de tussen partijen gesloten agentuur rechtsgeldig aan Bulgaars recht werd onderworpen, dat door de arbiters dient toegepast te worden, en aangezien er geen verdere rechtsgronden worden aangereikt op grond waarvan kan worden geoordeeld dat dit in de agentuurovereenkomst opgenomen arbitragebeding niet rechtsgeldig is en/of niet kan worden toegepast, de eerste rechter en bijgevolg het hof geen rechtsmacht hebben om kennis te nemen van de (tegen)eis die geïntimeerde heeft ingesteld tegen appellante.

21. Gelet op de beslissing van het hof van beroep te Antwerpen, in zoverre dit niet werd vernietigd, en op de beslissing van het hof, dient geïntimeerde te worden veroordeeld in alle kosten van alle aanleggen en van de procedure voor het Hof van Cassatie.

OM DEZE REDENEN

HET HOF

RECHT DOENDE NA TEGENSPRAAK

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Voegt de zaken 2015/AR/1062 en 2015/AR/1656.

Verklaart het hoger beroep van appellante ontvankelijk en gegrond.

Doet de bestreden vonnissen teniet, in zoverre de eerste rechter de door appellanten ingeroepen exceptie van afwezigheid van rechtsmacht heeft verworpen.

Zegt voor recht dat de eerste rechter en dat het hof geen rechtsmacht hebben om te oordelen over de door geïntimeerde ingestelde (tegen)eis.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van alle aanleggen en van de procedure voor het Hof van Cassatie.

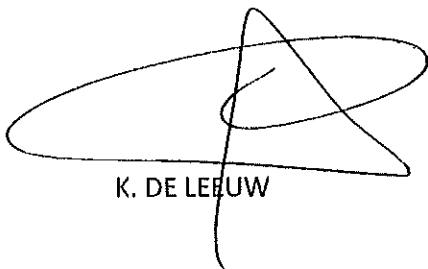


Stelt deze kosten in hoofde van appellante vast op 262,86 euro + 10.000 euro + 186 euro + 10.000 euro + 320,46 euro + 3.600 euro en in hoofde van geïntimeerde op 551,29 euro + 10.000 euro + 10.000 euro + 646,67 euro + 574 euro + 2.973,37 euro + 3.300 euro.


**

Aldus gevonnist en uitgesproken ter openbare terechtzitting van de burgerlijke achtste kamer van het hof van beroep te Brussel, op 25 februari 2020 waar aanwezig waren en zitting hielden:

| | |
|-------------------|--|
| B. LYBEER, | Voorzitter |
| C. VAN SANTVLIET, | Raadsheer |
| H. VANPARYS, | Rechter Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, met opdracht conform artikel 99ter Ger. W. |
| K. DE LEEUW, | Griffier |



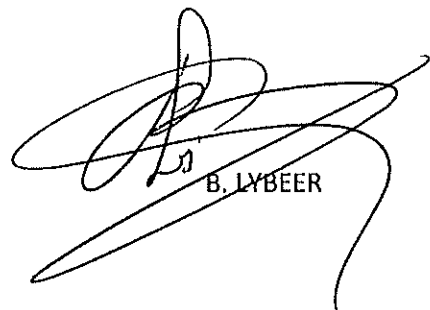
K. DE LEEUW



H. VANPARYS



C. VAN SANTVLIET



B. LYBEER

